

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано роль інформаційних війн у політико-комунікативному просторі. Охарактеризовано види і особливості сучасних інформаційних війн. Інформаційно-комп'ютерна революція відкриває широкі можливості для впливу на суспільство, маніпулювання свідомістю та поведінкою людей навіть на відстані. Тому можна припустити, що інформаційні види агресії будуть пріоритетними у майбутньому.

Ключові слова: інформаційна війна, політична комунікація, політична технологія, засоби масової комунікації, інформаційний агресор.

Abstract

The role of information war in the political-communicative space. The characteristic features of species i modern information wars. Information and computer revolution opens the wide opportunities to influence society, manipulation consciousness and the behavior of people even at a distance. We can therefore assume that kind of aggression will Informational The priority in the future.

Keywords: Information War, Political komunikatsiya, political technologies, mass communication, information aggressor.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в різні сфери життя суттєво підвищило залежність суспільства, кожної людини від надійності та особливостей функціонування інформаційної інфраструктури, достовірності отриманої інформації, її захищеності від несанкціонованої модифікації, а також протиправного доступу до неї. Сучасна людина стає дедалі більш залежною від масової комунікації. Інформаційні технології як реальний ресурс стали активно використовуватись для маніпулювання свідомістю. Набули поширення нові методи інформаційного управління людьми. Нині засоби масової комунікації фактично створили в суспільстві своєрідну «суб'єктивну реальність», що робить людину відкритою і беззахисною перед маніпулювальними технологіями [1, с. 70]. Отже, бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій приносить не лише нові можливості, але й низку загроз, серед яких вирізняється інформаційна війна.

Інформаційна війна останнім часом стає предметом дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Серед них найбільш відомими є С. Гриняєв, С. Денисюк, О. Дубас, О. Калиновський, В. Корнієнко, А. Крутських, М. Павлютенкова, А. Федоров, І. Шаравов та ін. Характер і особливості інформаційної війни були докладно представлені у працях Д. Волкогонова.

Виходячи з вищезазначеного, метою дослідження є аналіз інформаційної війни як дієвої технології і складової політичної комунікації.

Загальновідомо, що поняття «інформаційна війна» з'явилося вперше в документах Міністерства оборони США в 1990 р. Саме з цього моменту й розпочалось дослідження цього феномену науковцями різних галузей знань.

На думку відомого китайського військового аналітика Ван Пуфена, інформаційна війна – це продукт інформаційної епохи, який у бою часто використовує інформаційну технологію й інформаційну зброю. Він становить «мережевізацію» поля бою і є новою моделлю для остаточної боротьби часу та простору. У його центрі є боротьба за контроль над інформаційним полем бою, для того, щоб впливати або ухвалити рішення щодо перемоги або поразки. Ґрунтуючись на великій кількості першоджерел, Майкл Пілсбурі доводить, що «метою інформаційної війни за китайською літературою є інформаційне панування». Подібно американському поняттю «інформаційної вищості» китайці в інформаційній війні будуть прагнути зруйнувати у супротивника процес прийняття рішення, впливаючи на здатність супротивника одержувати, обробляти, передавати та використовувати інформацію [1, с. 71].

Слушною є думка американського дослідника М. Маклуена стосовно того, що «істинно тотальною війною є війна за допомогою інформації». Власне засоби масової комунікації є новими «природними

ресурсами», які збільшують багатства суспільства. Тобто боротьба за капітал, простори збуту та інше відходять на другий план, а головним постає доступ до інформаційних ресурсів, знань, що призводить до того, що війни ведуться переважно в інформаційному просторі та за допомогою інформаційного озброєння. Відомо, що великомасштабні інформаційні технології, які дістали назву «інформаційних війн», мають тисячолітню історію [2, с. 44].

Зокрема, у Біблії згадується Гедеон, який під час війн часто вдавався до залякування ворогів. Одного разу залякування супротивника привело до того, що він розгубився і вдарив по своїх військах. Іншими словами, прикладів інформаційного впливу на моральну стійкість супротивника можна знайти чимало і у давньому Римі, і в епоху феодалізму, і в пізніші часи. Звичайно, особливого значення інформаційні війни набули у XX-XXI ст., коли ЗМІ охопили масову аудиторію. Уже у 20-х роках XX ст. США спрямовували інформаційні потоки на регіони своїх «традиційних інтересів» — країни Латинської Америки, Великобританія — на свої колонії. Німеччина, яка домагалася перегляду умов Версальського миру — на німців Померанії і Верхньої Сілезії у Польщі, Судетів — у Чехії. Тоді ж, у 30-х роках, інформаційні війни перестають бути додатком до збройних і перетворюються у самостійне явище — як от: німецько-австрійська радіовійна 1933-34 рр. з приводу приєднання Австрії до рейху. Саме тоді й з'явилося поняття — «інформаційний агресор» [3].

У науковій літературі існують різні класифікації інформаційних війн. Зокрема, є стратегічна інформаційна війна першого і другого покоління. Стратегічна інформаційна війна першого покоління включає основні методи інформаційної війни, які нині США реалізують на державному та військовому рівнях. Стосовно інформаційної війни другого покоління, то її скоординовані операції у перспективі можуть привести до відмови від використання військової сили.

Прикладом інформаційних війн можуть бути російсько-грузинський конфлікт 2008 р., теперішній російсько-український конфлікт та багато інших. Ще з часів проголошення незалежності України Російська Федерація веде постійну інформаційну війну проти України. Від початку агресії Російської Федерації (лютий 2014 р.) російська пропаганда набула форм габбельсівської пропаганди часів Другої світової війни. Сьогодні в Російській Федерації на всіх рівнях суспільства розгорнута пропаганда [4, с. 98]. Уряд Росії фінансує досить багато видань за кордоном, які реалізують політику В. Путіна і підривають авторитет України в очах світової спільноти.

Зрозуміло, що мета інформаційної війни полягає у завуальованому впливові на рішення супротивника або конкурента. Навіть тоді, коли цієї мети важко досягти, вона все-таки залишається кінцевою метою замовника на стратегічному рівні. Успішна, хоча і незавершена інформаційна війна, проведена на стратегічному рівні, приведе до рішень супротивника (а отже і його дій), що будуть суперечити його намірам чи заважати їхньому виконанню. Отже, основою інформаційної війни є маніпулятивний вплив на аудиторію. Технології, що використовуються, є досить різноманітними, але головним засобом є інформаційне повідомлення, яке передається каналами комунікації. І від оптимальності побудови повідомлення залежить його маніпулювальний потенціал, ступінь впливу на аудиторію. Тому, найважливішим завданням для суб'єкта інформаційної війни є вміння кодувати повідомлення, які розповсюджуються в період інформаційної війни.

Звичайно, у політичній комунікації це явище пов'язане з прагненням дискредитації реального стану в певній державі для того, щоб показати світовій громадськості обмеженість історичної можливості подолати існуючу небезпеку для політичної системи держави.

В економіці робиться все, щоб послабити економіку в країні, на яку спрямований вплив, викликати різного роду труднощі за допомогою дискримінаційних заходів у торгівлі, економічних зв'язках, блокуванні обмінів і контактів.

У духовному світі використовується неправда, наклеп, агітація людей, спрямована на зміну політичного ладу, вплив на сферу як теоретичної (ідеологію, політичні концепції, певні соціальні принципи), так і на сферу повсякденної свідомості.

Загрозливим в умовах інформаційних війн є руйнування ціннісних орієнтирів суспільства, національного менталітету, суспільних ідеалів [5, с. 170]. Чим більш розвинутим є суспільство, тим більше воно покладається на інформацію та засоби її доставки. Сюди відноситься також Інтернет, який є лише вершиною цієї інформаційної конструкції. Будь-яка розвинена країна має телефонну, банківську та безліч інших мереж, що керуються комп'ютерами, отже, мають слабкі місця [6].

Інформаційно-комп'ютерна революція відкриває широкі можливості для впливу на народи та владу, маніпулювання свідомістю та поведінкою людей навіть на віддалених просторах. Беручи до уваги процес глобалізації телекомунікаційних мереж, що відбувається у світі, можна припустити, що

саме інформаційним видам агресії буде наданий пріоритет у майбутньому. Потрібна серйозна увага фахівців різного профілю до цього питання, щоб уникнути найнегативніших наслідків цієї війни для всього людства.

Інформаційну війну, що є інформаційним забезпеченням агресії Російської Федерації проти України, відомий російський політик Борис Немцов охарактеризував як війну нацистському режиму проти демократичної держави: «Виграти війну можуть нацисти із Геббельсом на чолі. Те, що Україна програла інформаційну війну — це факт. Але те, що ви не повинні з цього приводу дуже переживати — це теж факт. Ви ж не нацистська держава», — сказав російський опозиціонер.

Світове співтовариство зустрілося з новою глобальною загрозою безпеці країн — інформаційною зброєю. Проблеми розробки, використання і захисту від інформаційної зброї на сьогодні стали вищими пріоритетами політики національної безпеки США та інших західних країн, орієнтованої на XXI ст.

Прикладів інформаційного впливу на моральну, духовну стійкість супротивника можна знайти чимало і у древньому Римі, і в епоху феодалізму (боротьба з «ерессю», за «істинну віру» тощо), і в пізніші часи.

Інформаційна зброя принципова відрізняється від інших засобів ведення війни тим, що з її допомогою ведуться неоголошені і, найчастіше, невидимі війни, та що об'єктами впливу є, насамперед, громадські інститути суспільства і держави. Крім того, військова стратегія використання інформаційної зброї виявилася тісно пов'язаною із цивільним сектором і стала багато в чому від нього залежати [7, с. 188].

Нинішнє інформаційне суспільство є новою реальністю, що об'єднує засоби існування локальних цивілізацій і світові інформаційні універсалиї. Це таке суспільство, яке може вижити лише тоді, коли перетворить толерантність з індивідуальної установки людини на спосіб життя соціуму [8].

Отже, інформаційна війна є ефективною технологією і складовою політичної комунікації. Інформаційна війна передуює озброєному конфлікту, готує «громадську думку» до прийняття певних рішень, потрібних політикам. Як правило, при цьому використовуються різні засоби масової комунікації та адресні групи.

Висновки

Під час виконання даної роботи було охарактеризовано види і особливості інформаційних війн, наведено різноманітні приклади. А також проаналізовано роль інформаційних війн у політико-комунікативному просторі сучасності. Інформаційно-комп'ютерна прогрес надав широкі можливості для впливу на суспільство, маніпулювання свідомістю та поведінкою людей, можливістю створення різноманітних тисків та примусів. Тому дана тематика є надзвичайно актуальною і у майбутньому тільки розвиватиметься.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дубас О. Інформаційна війна: нові можливості політичного протиборства [Текст] / О. Дубас // Освіта регіону. – 2010. – № 1. – С. 69-72.
2. Веймер Д. Л. Аналіз політики: концепції і практика [Текст] / Веймер Девід Л., Вайнінг, Ейден Р. ; пер. з англ. І. Дзюб. – К. : Основи., 2000. – 656 с.
3. Политика безрассудства или как руководители Украины «о народе думают» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dnpr.com/forum/cat-novostiukrainyimir/topic-14169.html>.
4. Денисюк С. Г. Імідж України у внутрішньо і геополітичних контекстах сучасності [Текст] / С. Г. Денисюк, В. О. Корнієнко // *Studia Politologica Ucraino-Polona*. – Житомир-Київ-Краків : ФОРМ Євенок О. О., 2014. – Вип. 4. – С. 93-100.
5. Денисюк С. Г. Ідеали в структурі політичної комунікації [Текст] / С. Г. Денисюк // *Нова парадигма : журнал наукових праць* [голов. ред. В. П. Бех]. — К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. — Вип. 102. — С. 164–172.
6. Диявол криється в деталях. Інформаційна війна в світлі російської військової доктрини [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/point-view/2015-05-19/devil-details-information-warfare-light-russias-military-doctrine>

7. Денисюк С. Г. Інтернет як інструмент ефективності політичної комунікації [Текст] / С. Г. Денисюк // Політологічний вісник : збірник наукових праць. — К. : ІНТАС, 2012. — Вип. 62. — С. 183–190.

8. Анатомія Російської інформаційної війни [Електронний ресурс]. — Режим доступа : <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/point-view/2014-05-22/anatomy-russian-information-warfare-crimean-operation-a-case-study>.

Закусило Тарас Миколайович – факультет інформаційних технологій та комп’ютерної інженерії, група 1KN-12б, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, E-Mail: taras.zakusylo@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – доктор політичних наук, доцент, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, sg_denisiyk@mail.ru

Zakusylo Taras – Department of Information Technology and Computer Science, the group 1KN-12b, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, E-Mail: taras.zakusylo@gmail.com

Supervisor: **Denysiuk Svitlana G.** – Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Professor of the Sociopolitical Sciences Chair, Vinnytsya National Technical University, sg_denisiyk@mail.ru